

др Милан Шкулић
професор Правног факултета
Универзитета у Београду

ИСТРАГА У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

1. Уводна разматрања

Питање истраге се, с правом или не, наметнуло као централно питање реформе нашег кривичног поступка и оно се углавном своди на дилему судска или тужилачка истрага, односно „судска истрага против тужилачке истраге“.¹ Нови Законик о кривичном поступку из 2006. године, којим је битно промењен карактер истраге као фазе кривичног поступка, примењује се само делимично (нека правила о заштити сведока, о одлагању и прекиду главног претреса, те паузи током главног претреса), а његова је потпуна примена недавно још једном одложена и практично је сада прилично извесно да ће у међувремену, прво – доћи до усвајања одређених новела ЗКП-а из 2001. године, како би се он ускладио са новим Уставом, а да ће се потом – у догледно време усвојити потпуно нови законик о кривичном поступку, тако да до целовите примене ЗКП-а из 2006. године, по свему судећи, неће ни доћи.

И за тај сада будући и „најновији“ српски ЗКП најављује се да ће садржати низ института које познаје ЗКП из 2006. године, а пре свега, истрагу у надлежности јавног тужиоца, те споразум о признавању кривице.² Међутим, повремено провејавају и неке незваничне

1 Више о томе: Ђ. Лазин, *Правици развоја Законика о кривичном поступку*, „Зборник Удружења за кривично право Србије“, научни скуп Примена новог кривичног законодавства Србије, Копаоник, 2006, стр. 170–171.

2 Могуће је да ће се тај институт унети и у ЗКП из 2001, при чему би као полазна основа могло да послужи решење садржано у ЗКП-у из 2006, с тим што сматрамо

најаве да ће тај „најновији“ ЗКП, у ствари, уместо јавнотужилачке истраге, увести тзв. паралелну, тј. „равноправну“ страначку истрагу, тако да ће поред једне истраге у надлежности јавног тужиоца постојати могућност и за другу истрагу коју би водили окривљени и његов бранилац. Поред тога, ту и тамо најављује се и могућност да тај наш „најновији“ будући ЗКП потпуно промени и карактер централне фазе кривичног поступка, те да се главни претрес организује у адверзијалном облику, као вид „страначког двобоја“, пред доказно и процесно уопште релативно пасивним судом, слично као што то постоји у англосаксонским државама, а у континенталној Европи једино у Италији и у нама блиској Републици Српској, односно у дејтонској БиХ. *Колико је њознајно, још увек се не размишља и о увођењу њоройне, али никад се не зна...* Али, о томе неком другом приликом.

2. Основни елементи истраге према Законику о кривичном поступку из 2001. године

Истрага је *стадијум кривичној њосиујка* који временски претходи подизању оптужнице и њеној судској контроли.³ Истрага и подизање оптужнице јесу два стадијума *преишходној њосиујка*, који се одвија пре главног претреса, тј. суђења у ужем смислу.

Истрага се као процесни стадијум у нашем позитивном кривичном поступку одликује следећим основним особеностима: 1) *судској* је карактера, што значи да истрагу води и њен је основни актер истражни судија, а само у неким изузетним случајевима одређене радње у истрази могу вршити други државни органи; 2) започиње на *формалан начин*, тако што се на захтев овлашћеног тужиоца доноси решење о спровођењу истраге, а истрага се сматра започетом онда када то решење постане правноснажно, тј. за њено вођење потребно је да се испуне одређени материјални (основана сумња да је одређено лице учинило кривично дело) и формални услови (предлог тужиоца и правноснажно решење истражног судије); 3) *није обавезна* процесна

да би оно морало да буде у извесној мери модификовано, а пре свега, прописивањем *обавезне стиручне одбране* за окривљеног са којим јавни тужилац „преговара“ о признању кривице.

3 Више о томе: С. Бејатовић, *Кривично њроцесно њраво*, Службени гласник, Београд, 2008.

фаза,⁴ јер се под одређеним условима оптужница може подићи и без претходног вођења истраге, што је могуће у два процесна модалитета: а) безусловно непосредно оптужење (права непосредна оптужница), те б) условљено непосредно оптужење (неправа непосредна оптужница); 4) *циљно је усмерена* на прикупљање релевантних доказа и података; 5) *ороченој је трајања*, иако је максимални рок протезања истраге (шест месеци) у основи инструктивног карактера.⁵ *Материјални услов* за спровођење истраге огледа се у постојању *основане сумње* да је одређено лице учинило кривично дело.⁶ Истрага се не може водити против непознатог учиниоца кривичног дела (тзв. Н. Н. лице) већ је неопходно да се основана сумња односи не само на чињеницу да је учињено одређено кривично дело (*објективни аспект*) већ и да је то кривично дело учинило одређено лице, односно лице чији је идентитет познат (*субјективни аспект*).

Сврха истраге је *функционалној карактера* у односу на одређене релевантне доказе и има три аспекта: 1) аспект *доказивости оптужбе* – прикупљање доказа и података који су потребни да би се могло одлучити да ли ће се подићи оптужница или обуставити поступак, 2) аспект омогућавања евентуалног деловања *изузетка у односу на начело непосредности* – прикупљање доказа за које постоји опасност да се неће моћи поновити на главном претресу или би њихово извођење било отежано, те 3) аспект *сврсисходној деловања* – прикупљање других доказа који могу бити од користи за поступак, а чије се извођење, с обзиром на околности случаја, показује целисходним. Испитивање доказивости оптужбе, односно прикупљање доказа који су релевантни за одлуку о подизању оптужнице или обрнуто, о обустављању поступка, основни је и *обавезни циљ истраге*. До извођења доказа за које постоји опасност од немогућности њиховог понављања на главном претресу, односно њиховог отежаног извођења, те до прикупљања других доказа на темељу целисходности, долази

4 У зависности од казне прописане за кривично дело, истрага се само у неким случајевима јавља као *обавезна*, док је у другим или само могућа или је потпуно искључена. Више о томе: М. Грубач, *Кривично процесно право*, Правни факултет Универзитета Унион и Службени гласник, Београд, 2006, стр. 378–379.

5 Више о томе: М. Шкулић, *Кривично процесно право – посебни део*, Правни факултет и Службени гласник, Београд, 2009, стр. 29–38.

6 Милан Шкулић, *Кривично процесно право – општи део*, Правни факултет и Службени гласник, Београд, 2009, стр. 167–170.

само у неким случајевима. Формални услови за вођење истраге своде се на: 1) постојање одговарајуће процесне иницијативе да се истрага води (захтев овлашћеног тужиоца), 2) усвајање те процесне иницијативе од одговарајуће функционалног облика суда (решење о спровођењу истраге које има свој формални обавезни садржај), те 3) поштовање процесних правила која се односе на подношење захтева јавног тужиоца да се истрага спроведе и поступање истражног судије, односно другог облика судске функционалне надлежности (ванрасправно веће) у вези са тим захтевом, као и поводом правног лека (жалбе) у односу на решење о спровођењу истраге. Истрага се спроводи на *захтев јавног тужиоца*. Неопходност постојања такве формалне иницијативе за спровођење истраге представља вид деловања начела акузаторности. Истражни судија *не може одбити захтев за спровођење истраге*. Уколико истражни судија има негативан став у односу на такав захтев, тј. не сложи се са њим јер сматра да нису испуњени потребни услови за вођење истраге, односно кривичног поступка уопште (на пример, ако налази да дело у погледу којег се истрага захтева није кривично дело или да постоје сметње за кривично гоњење итд.), он ће тада затражити да о томе одлучи ванрасправно веће. Тај облик судске функционалне надлежности у таквој ситуацији решава о супротстављеним ставовима јавног тужиоца који захтева спровођење истраге и истражног судије који се са таквим захтевом не слаже. Исто као и када ванрасправно веће решава поводом жалбе против решења о спровођењу истраге, оно је и у овом случају дужно да своју одлуку донесе у року од 48 часова. Одлучујући о захтеву за спровођење истраге ванрасправно веће није везано за правну оцену дела коју је навео јавни тужилац.

За судску истрагу по правилу се истиче да има одређене предности које се могу свести на следеће констатације: 1) она је повољна за окривљеног јер је суд начелно непристрастан и независан, 2) она је правична јер се суд у истрази не руководи страначким интересом, нити је страначки „оштрашћен“, те 3) она омогућава да се докази у њој изведени једноставније и мање проблематично користе на главном претресу, јер их је извео одређени функционални облик суда. У основи су ове принципијелне констатације сасвим тачне, али не треба заборавити да нема идеалног система, па стога ни концепција која би начелно морала да даје добре резултате, из многих објективних и субјективних разлога, не мора да у пракси сасвим адекватно функционише.

Најдоследнији заговорник судске истраге у нашој кривичнопроцесној теорији свакако је био професор др Ђорђе Лазин,⁷ који је у много наврата, како у својим научним и стручним радовима тако и у усменим дискусијама, врло убедљиво образлагао добре стране тог типа истраге. Аргументи професора Лазина својим квалитетом и утемељеношћу увек су заслуживали посебно поштовање, без обзира на могућа начелна теоријска неслагања, која су увек пожељна, како у научној тако у свакој другој демократској расправи, јер без ваљаног суочавања аргумената није могуће ни изнаћи најбоља законска решења.

3. Велики позитивноправни кривичнопроцесни системи и нека компаративна решења у односу на кривичну истрагу

У два велика позитивноправна кривичнопроцесна система спадају: 1) континентално-европски кривичнопроцесни систем и 2) англосаксонски или адверзијални кривичнопроцесни систем.

Понекад се упрошћено, што је посебно карактеристично за ауторе из англосаксонских правних подручја, континентално-европски систем означава као инквизиторски, а англосаксонски као акузаторски, али такво термилошко одређење у основи није коректно јер иако континентално-европски систем садржи одређене инквизиторске елементе, он у ствари представља један мешовити систем, као што ни бројни англосаксонски системи више нису чисто акузаторског типа. Већина држава континенталне Европе има мешовите кривичне поступка, са изузетком Италије која је након последње реформе свог кривичног процесног законодавства кривични поступак уредила претежно на адверзијалним основама. Обрнуто, већина држава које припадају тзв. енглеском говорном подручју, где су најкарактеристичнији Велика Британија, односно пре свега Енглеска и Велс, као и САД, имају типичне адверзијалне кривичне поступке.⁸

7 Више о томе: Ђ. Лазин, *Судска истрага – дилеме и проблеми*, „Ревиија за криминологију и кривично право“, Београд, 2006, број 2, стр. 73–90; Ђ. Лазин, *Поједносављење судске истраге у светлу међународних стандарда и Законик о кривичном поступку из 2001. године*, „Ревиија за криминологију и кривично право“, број 3, Београд, 2006, стр. 133–150.

8 Више о томе: Милан Шкулић, *Кривично процесно право – општи део*, Правни факултет и Службени гласник, Београд, 2009, стр. 8–9.

За континентално-европске кривичне поступке карактеристично је то да у истрази постоје јаки инквизиторски елементи, али уз поштовање права на одбрану и у тој фази кривичног поступка. У овом типу поступка основне кривичнопроцесне функције строго су одвојене, али јавни (државни) тужилац ипак није права, односно типична странка, јер је он, као државни орган, дужан да осим страначких интереса утемељених на функцији оптужбе штити и опште интересе, а пре свега интерес који произлази из начела истине, па сходно томе, на пример, он мора осим доказа који терете окривљеног прикупљати и доказе у прилог његовој одбрани, односно мора их имати у виду. Поред тога, сам суд је доказно изузетно активан, он по правилу сам изводи све доказе током суђења, уз давање мање или веће доказне улоге и самим странкама, а није ограничен доказним предлозима странака већ има право и дужност сопствене доказне иницијативе. Наш кривични поступак, слично као, на пример, кривични поступци Немачке и Француске, али и низа других европских држава, припада овом типу поступка.

За англосаксонске, односно адверзијалне (страначке) типове поступка карактеристично је то да је суд у доказном смислу веома пасиван, тако да је извођење доказа у основи препуштено странкама, док се суд претежно фокусира на процену која је странка у „доказном двобоју“ пред њим била успешнија. Суђење почиње презентирањем доказа оптужбе, на које одбрана у одређеним процесним формама одговара, односно има прилику да даје одговор, да би се потом изводили докази одбране, уз могућност да на њих одговара тужилац, док суд има веома ограничене могућности током извођења доказа. Саслушање током суђења страначког је карактера, тако да одређеног сведока прво саслушава странка која га је позвала (examination-in-chief), затим противстранка (cross-examination – унакрсно саслушање), а потом долази до поновног саслушања сведока од странке која га је позвала (re-examination). У суштини, типични адверзијални кривични поступци веома су слични парничном поступку, односно грађанском поступку уопште.

Савремено кривичнопроцесно право иначе карактерише и све изразитија конвергенција елемената из два велика светска кривичнопроцесна система, што је последица како општих глобалистичких тенденција, тако и свести о потреби уграђивања у поједине правне системе оних елемената који су потенцијално ефикасни и корисни,

независно од тога да ли потичу из једног или другог великог кривичнопроцесног система. Тако, на пример, данас многи континентално-европски кривични поступци садрже и неке елементе адверзијалних поступака, за шта је свакако најтипичнији институт окончања поступка на темељу споразума тужиоца и окривљеног о признању кривице (*plea bargaing*, односно *deal*), што је довело и до тврдњи неких аутора о постојању својеврсне заразе овим кривичнопроцесним институтом у европским земљама (*plea bargaing infection*). Обрнуто, и многи адверзијални кривични поступци прихватају нека решења из континентално-европских процедура, а посебно у вези са давањем већих овлашћења јавном (државном) тужиоцу. Оваква конвергенција, иако свакако оправдана, ипак има своје границе, које се у битној мери морају заснивати и на присутној правној традицији одређене државе. Није једноставно, а по правилу није ни оправдано да се једном правном систему који већ устаљено припада одређеном великом типу кривичног поступка вештачки калеме доминирајући елементи из другог таквог типа, јер то може довести до огромних практичних проблема, а пре свега до несналажења субјеката поступка у новом кривичнопроцесном амбијенту, а то онда, по логици ствари, доводи до неефикасног или неправичног, односно и неефикасног и неправичног кривичног поступка.

Код нас се понекад *сасвим погрешно закључује* да је једно од битних обележја англосаксонских кривичних поступака тужилачки карактер истраге, јер се (државно)тужилачка истрага потпуно погрешно поистовећује са несудском истрагом. Истрага је у већини англосаксонских поступака поверена полицији. Наиме, у адверзијалним системима истрага није судског карактера, али она по правилу није ни у надлежности државног тужиоца, већ њу води полиција и сасвим је неформална, осим што, изузетно, неке радње (на пример, саслушање осумњиченог од стране полиције, посебне доказне радње) имају и одређену форму. Целовитим кривичним поступком у САД практично сматра се једино суђење, било да се ради о поротном суђењу које је у пракси сада већ веома ретко, било да је у питању само поступак сведен на изрицање казне, када постоји признање окривљеног, до кога може доћи како на основу споразума, односно „нагодбе“ са државним тужиоцем, тако и без споразума. Све радње које претходе кривичном суђењу не сматрају се саставним делом кривичног поступка, иако је велики број тих радњи законски регулисан или у

односу на њих постоје прецедентне одлуке судова, а ту је од највећег значаја регулатива која се односи на хапшење, багателна кривична дела, случај када жртва не жели кривични прогон, учешће и саме жртве у извршењу кривичног дела, појављивање пред судом, учешће велике пороте у прелиминарном саслушању итд.⁹

Криминалистичка истрага је у већини држава англосаксонског правног система неформалног карактера и углавном се своди на прикупљање материјалних доказа, првенствено на месту догађаја, што обавља полиција, односно форензички стручњаци.¹⁰ Државни тужилац нема скоро никакву улогу у таквој полицијској истрази, а једино у неким ситуацијама може да даје одређене савете полицији. Такође, државни тужилац може одлучити да се примене одређене специјалне истражне технике, а у неким ситуацијама за то је потребна одлука судије. У ствари, у САД се сматра да ако би државни тужилац узео било какво активно учешће у истрази, то би га дезавуисало када је у питању његова улога у евентуално касније покренутом кривичном поступку пред судом, тј. онда када државни тужилац има својство странке и активно изводи доказе пред судом, односно поротом. Улога суда пре самог суђења такође је минимална, осим што једино суд може издати налог за претрес, а када се ради о одлучивању у вези са јемством, тада је истрага практично, по правилу, већ завршена.

Поред тога, заговорници претходно објашњеног погрешног става да је државно-тужилачка истрага обележје адверзијалних кривичнопроцесних система превиђају да и многи европски кривични поступци, односно кривичнопроцесни извори права, с једне стране, регулишу истрагу која није судског карактера док, с друге стране, уопште немају адверзијалну конструкцију кривичног поступка¹¹ већ је организација главног претреса у принципу слична оној коју установљава наш позитивни ЗКП, тако да главну улогу у суђењу има суд, који се при том руководи начелом истине. Типичан је пример Немачка.¹² Истражни поступак у Немачкој треба да омогући

9 G. Clack (Edt), *Outline of the U. S. Legal System*, Bureau of International Information Programs, Washington, 2004, стр. 96–99, стр. 96–99.

10 J. Bennet (Edt.), *Crime Investigation*, Parragon, London, 2007, стр. 9.

11 То значи да у тим кривичним поступцима (као, на пример, у Немачкој) извођење доказа није страначка, или није само страначка активност.

12 Код нас се током неких јавних расправа о новом Законику о кривичном поступку, чак понекад потпуно погрешно, износило да је истрага у Немачкој била до релативно скоро (друга половина 20. века) судска (водио је, наводно,

одлучивање државног тужиоца о томе да ли ће подићи оптужницу, а његова је сврха да се избегне вођење главног претреса онда када се ради о недовољно утемељеној сумњи.¹³ У поступку истраге „господари“ државни тужилац, а полиција има „право првог захвата“, али и поред тога државни тужилац остаје „господар поступка“.¹⁴

Судија за истрагу у Немачкој има у истрази следеће надлежности:¹⁵ 1) одлучује о притвору и неким посебним мерама, као што је, на пример, ангажовање прикривеног следника итд.; 2) државни тужилац може ангажовати судију за истрагу када он то сматра потребним, при чему је независност судије овде ограничена, тако да он једино може проверити да ли је државни тужилац овлашћен да га ангажује, али не и да ли је то сврсисходно, што значи да је у таквом случају (хитне судске радње)¹⁶ судија за истрагу везан сопственом компетенцијом државног тужиоца;¹⁷ 3) надлежност судије за истрагу

истражни судија), а да је потом постала државно-тужилачка, те се чак на неким скуповима наводило да у Немачкој постоје истраживања која доводе у питање ефикасност државно-тужилачке истраге у односу на судску. Такве констатације *никако не могу бити тачне*, јер у Немачкој истрагу води државни тужилац од последњих деценија 19. века.

13 С. Roxin, *Strafverfahrensrecht*, 25. Auflage, „Verlag C. H. Beck“, München, 1998, стр. 305–306.

14 К. Volk, *Grundkurs StPO*, 4. Auflage, „Verlag C.H.Beck“, München, 2005, стр. 33.

15 Израз „судија за истрагу“ превод је немачке речи Ermittlungsrichter, док би термин Untersuchungsrichter могао да се преведе као „истражни судија“, јер тај судија заиста нешто истражује, тј. води истрагу. Међутим, у чисто језичком смислу (а пре свега, са становишта нашег језика), потпуно је свеједно да ли се каже „судија за истрагу“ или „истражни судија“, што је, уосталом, уз разлоге поштовања наше кривичнопроцесне традиције, и био основни разлог да се у ЗКП-у из 2006. користи израз „истражни судија“, иако истрага по том законичку спада у надлежност јавног тужиоца.

16 Цитирани аутор (К.Volk) наводи следећи пример: „Државни тужилац захтева да судија саслуша одређеног сведока, а судија не може то одбити са образложењем да је за такво саслушање и сам судија надлежан (§ 161a StPO). Често је сврсисходно имати у рукама на главном претресу записник о саслушању сведока које је обавио судија, јер је теже да се у складу са § 251 став 1. читају записници састављени од 'других' државних органа, што значи и од стране самог државног тужиоца.“

17 Овде треба подсетити да се понекад у критикама Законика о кривичном поступку из 2006. истицало да концепција истраге која је у њему заступљена није довољно „тужилачка“ не само зато што се његовим одредбама омогућавало подношење жалбе против решења о спровођењу истраге које је донео јавни

завршава се подизањем оптужнице, када о кривичној ствари одлучује стварно надлежни суд.¹⁸ Када је реч о тзв. радњама првог захвата у немачком кривичном поступку, односно у истрази, према одредбама § 161a StPO, полиција не само да може предузети такве раде, већ је дужна да увек када постоји одређена већ „почетна сумња“ да је учињено кривично дело, самостално, дакле без захтева државног тужиоца, истражи ствари и предузме све одговарајуће мере које су потребне да се кривично дело разјасни.¹⁹ Ово овлашћење и дужност криминалистичке полиције у немачкој теорији доводе се у везу са начелом легалитета, сходно коме сви државни органи, као полицијски службеници, нису само помоћни службеници државно тужилаштва, па тако криминалистичка полиција има задатак да самостално и на своју иницијативу предузима мере у односу на кривично гоњење.²⁰

4. Истрага према ЗКП-у из 2006. године и разлози за давање преваге јавнотужилачкој истрази у односу на судску истрагу

Основни стадијуми кривичног поступка по ЗКП-у из 2006. је-су: претходна истрага, претходни поступак (истрага, оптужница и преиспитивање оптужнице) и главни поступак (припреме за главни претрес, главни претрес и пресуда). С обзиром на то да истрага није предвиђена као судска, прописан је и одређени облик обавезне судске контроле оптужнице, али уз задржавање права на приговор против оптужнице.²¹ Наш постојећи кривични поступак је, чини се,

тужилац, а о којој би решавао истражни судија, већ и стога што је било омогућено да и истражни судија, на захтев јавног тужилаца, врши одређене доказне радње у истрази коју води јавни тужилац. Међутим, према одредбама ЗКП-а из 2006, истражни судија није био дужан да априорно поступи по захтеву јавног тужилаца, већ је имао могућност да изрази своје неслагање, а што би онда довело до одлучивања ванрасправног већа. С друге стране, никоме у Немачкој не пада на памет да истрагу која се води у тој држави означава као мешовиту само зато што судија за истрагу не може да одбије захтев државног тужилаца у погледу саслушања одређених сведока, већ је *дужан* да поступи по њему.

18 K. Volk, *op. cit.*, стр. 33.

19 G. Pfeiffer (Hrsg.), *Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung*, „Verlag C. H. Beck“, München, 2003, стр. 998.

20 *Ibidem*.

21 Више о томе: Н. Јованчевић, *Оптужница и преиспитивање оптужнице*, „Зборник Удружења за кривично право Србије“ – *Примена новог Законика о кривичном процесу Србије*, научни скуп, Копаоник, 2007, стр. 115–130.

претерано „растегнут“ и неке фазе кривичног поступка непотребно се дуплирају, што је често посебно карактеристично за однос преткривичног поступка и истраге. Данас у свету доминирају кривични поступци код којих је истрага сврстана у надлежност јавног (државног) тужиоца или полиције под надзором тужиоца. Недопустиво је и крајње нерационално да јавни тужилац у многим ситуацијама делује просто као нека аутоматизована „трансмисија“ између полиције која је „обавила свој део посла“ у преткривичном поступку и суда пред којим треба да се одвија кривични поступак, те да оптужни акт јавног тужиоца буде у основи само „преписана“ кривична пријава полиције. Јавни тужилац мора да има одговорнију улогу у истрази и у стадијуму који истрази претходи (по садашњем решењу то је преткривични поступак) и та улога не сме бити сведена само на изван декларативан ниво, као што је то случај у садашњем Законик о кривичном поступку. Практично су, према концепту ЗКП-а из 2006, претходна истрага и истрага *једна сјојена фаза* у којој су повезани елементи садашњег преткривичног поступка и истраге, чиме се цео поступак значајно убрзава.

Ratio legis сврставања истраге у надлежност јавног тужиоца, те прекида са досадашњом вишедеценијском традицијом у нашем кривичном поступку, према којој је истрага била у надлежности суда, односно истражног судије, првенствено се темељи на следећем. 1) Тиме се кривични поступак потенцијално значајно убрзава, јер су у истрази која је поверена јавном тужиоцу спојени неки елементи некадашњег преткривичног поступка (претходна истрага) и судске кривичне истраге, што начелно омогућава брже решавање кривичне ствари, односно брже стварање процесних и фактичких услова за суђење. 2) На овај начин јавни тужилац чини се знатно активнијим већ у процесу прикупљања првих доказа, што му омогућава да касније, ако се поступак настави пред судом, боље познаје чињеничне и правне елементе кривичне ствари која је предмет поступка. 3) Конечно, тако се кривични суд растерећује у одређеној мери, те се више може фокусирати на своју основну функцију, а то је пресуђивање кривичне ствари, а тиме се остварују и неки сасвим конкретни функционално-организациони ефекти, као што је, на пример, превазилажење потенцијалних кадровских проблема до којих је долазило када је истрага била у искључивој надлежности истражног судије, који потом није могао бити члан већа у истој кривичној ствари (разлог за

обавезно изузеће), што је понекад изазивало проблеме у судовима са мањим бројем судија. 4) Овакво решење ипак није радикално већ се пре може означити као оптимално у нашим условима, јер типична тужилачка истрага (као што је то случај у свим адверзијалним кривичним поступцима и многим европским поступцима, а у нашем окружењу, нпр., у Републици Српској, односно у БиХ) подразумева да она буде оно што је сада код нас преткривични поступак, уз неке елементе из садашње истраге, а да се при том оптужница увек формално потврђује.

Концепт заступљен у ЗКП-у из 2006. године представља *блажу форму тужилачке истраге* која се одликује тиме да постоји *прећходна истрага* у којој најзначајнију улогу има полиција, али јавни тужилац врши руководећу функцију која се практично води све док није познато ко је осумњичени, али се одређене радње могу вршити и у односу на лице које је постало осумњичени, а да затим *као посебна фаза постоји истрага*, у којој доминира тужилац, али се такође одређени елементи *прећходне истраге и истраге прећлићу* и, практично, чине један у основи заједнички међустадијум пре подношења оптужнице.²² 5) С обзиром на предвиђену могућност да јавни тужилац затражи од истражног судије, који о(п)стаје као облик судске функционалне надлежности, али са знатно мањим обимом посла у кривичном поступку, да предузме одређену истражну радњу, онда када је то неопходно може се сматрати да ни нови концепт истраге није потпуно тужилачки, односно (једно)страначки, што иначе одговара и многим компаративним кривичнопроцесним, а пре свега континентално-европским решењима. Оваква могућност у нашим условима била би посебно корисна, не само када су у питању тзв. хитне истражне радње (као на пример, у немачком кривичном поступку), већ и у оном периоду неминовног прилагођавања јавног тужилаштва на своју нову функцију.

5. Да ли је оправдана глорификација судске истраге?

Судска истрага представља само једну врсту *мимикрије*, којом се полицијски или, ређе, тужилачки докази „камуфлирају“ у судске доказе. Искуство и статистичка анализа јасно показују да јавни

²² Више о томе: М. Шкулић, *Коментар Закона о кривичном поступку*, Службени гласник, Београд, 2007, стр. 840–841.

тужилац рутински прихвата скоро сваку кривичну пријаву поднету од стране полиције и, практично, њен садржај само „претаче“ у свој оптужни акт, а затим, што је посебан показатељ неефикасности судске истраге, истражни судија прихвата скоро сваки захтев јавног тужиоца за спровођење истраге. У мање од 1 % случајева истражни судија изражава своје *неслањање са захтевом јавног тужиоца*, па то практично значи да је истражни судија претворен само у неку врсту *трансмисије јавног тужиоца*, који је, претходно, трансмисија полиције, а што онда има и веома тешке практичне последице баш по кредибилитет доказа из истраге, јер се они без већих проблема прихватају на главном претресу, с обзиром на то да се ради о судским доказима, али се тако, у ствари, индиректно оснажују докази из полиције.

Дакле, баш је судска истрага нешто што на „мала врата“ *уводи полицијске доказе као судске доказе*. Нови концепт истраге је далеко процесно *чистије* и у правном смислу *поштније решење*, које су стога и прихватиле многе савремене и демократске државе, јер су тужилачки докази ипак само *докази старије која је у функцији кривичног постојања* и они се касније морају *додатно судски оснажити*, или, обрнуто, девалвирати у кривичном поступку. С друге стране, истражни судија остаје и у новом концепту, али само као судска контрола јавног тужиоца, јер он може обуставити истрагу коју је започео тужилац када прихвати жалбу окривљеног или његовог браниоца. Поред тога, према ЗКП-у из 2006, а тако је и у другим системима јавнотужилачке истраге, само истражни судија, односно судија може донети одлуку о било којем ограничењу права окривљеног, почев од оних ограничења која проистичу из општих или посебних доказних радњи, до оних која се тичу мера за обезбеђење присуства окривљеног, тј. притвора, јемства итд. Осим тога, када се ради о доказима за које постоји опасност да неће моћи да се понове на главном претресу, њих може изводити истражни судија на предлог јавног тужиоца, што је слично и решењима у другим државама које имају доминантно тужилачку истрагу.

Поставља се питање да ли је основана критика коришћења доказа из истраге која није судска на главном претресу, када баш садашњи ЗКП, који многи критичари ЗКП-а из 2006. глорификују, омогућава саслушање осумњиченог од стране полиције и при том се тај исказ може користити као доказ. Оваква могућност постоји и према ЗКП-у из 2006, али се њим уводи додатна заштита, јер исказ дат полицији,

ако је она сама обавила саслушање, може бити доказ само ако је у форми аудио-снимка и видео-снимка. Понекад се у критикама новог концепта потпуно погрешно разуме концепт суђења, јер се сви докази изведени у претходној истрази или истрази од стране јавног тужиоца или полиције, којој је то јавни тужилац поверио, свакако морају, по правилу, изводити поново на главном претресу, а при том нема разлога да по изузетку они не могу бити прихваћени као такви и од стране суда, јер је то случај и у свим другим државама које имају тужилачку истрагу, осим у већини држава које имају англосаксонски правни систем (а тамо је истрага, по правилу, полицијска), где се, по правилу и скоро без изузетка, сви докази морају извести на самом суђењу. Међутим, поротно суђење је сада и у САД прави изузетак у пракси, јер се више од 90 % случајева завршава само изрицањем санкције, а на основу признања до којег је дошло било на основу споразума са тужиоцем (*plea bargaining*), било без њега. Па и код нас сада, на пример, само око 14 % увиђаја врши истражни судија, што значи да око 86 % записника о увиђају, који се користе као доказ, проистиче из полицијских увиђаја. Још је упечатљивији пример претресање стана и лица, које скоро без изузетка врши полиција. Када још узмемо у обзир могућност полиције да саслушава осумњиченог у преткривичном поступку, онда се јасно може уочити колико се заиста обилато *полицијски докази* користе и у нашем садашњем кривичном поступку.

Јавни тужилац, наравно, јесте странка у формалном смислу, самим тим што врши једну од две страначке функције, а и сам ЗКП (како онај из 2001. тако и онај из 2006) стриктно га, као и сваког тужиоца, тј. самим тим што је овлашћени тужилац, дефинише као странку. Али, јавни тужилац није искључиво странка јер је он, пре свега, државни орган, па је и то разлог зашто се њему може поверити истрага, те наметнути дужност (као што се то чини и у ЗКП-у из 2006) да с једнаком пажњом испитује и утврђује како чињенице које терете окривљеног, тако и оне које му иду у прилог. Исто или веома слично решење постоји и у другим континентално-европским државама у којима истрагу води јавни (државни) тужилац, као што је то случај, на пример, у Немачкој, а то је и разлог да водећи немачки кривичар професор Роксин (Roxin) закључује да државни тужилац уопште и није странка у немачком кривичном поступку²³ већ је нека

23 С. Roxin, *op. cit.*, стр. 87–88.

врста (пара)странке. Поред тога, то је и разлог да се у многим правним системима јавни тужилац сматра саставним делом правосуђа, те да је *ближи судској неіо извршној власіи*, што је начелно веома добро решење.

Када је реч опет о Немачкој, то је и разлог да у тој земљи, тј. у неким њеним покрајинама (као на пример, у Баварској), по правилу, млади судија мора одређено време да проведе као јавни (државни) тужилац, тј. његов заменик и обрнуто, јавни (државни) тужилац ради неко време као судија, што онда доприноси бољој каснијој сарадњи и бољем увиду у рад државних органа који су субјекти кривичног поступка. Ово није у свим немачким покрајинама формално апсолутно обавезно, али судија, односно државни тужилац који не пристане на такву „размену“ нема много шанси да након тога напредује у правосудној хијерархији. С друге стране, то намеће и обавезу државе да у свом правном систему обезбеди максималне формалне гаранције за функционалну независност јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца.

6. Процесна веродостојност доказа који потичу из истраге

Једна од опција у реформи нашег кривичног поступка могла би бити и то да истрага буде потпуно неформална, а да само по изузетку докази из истраге (када их је извео судија) могу да се користе на главном претресу. Ово решење је неадекватно, јер би оно довело до тога да се „истрага“ практично води на главном претресу, што би онда наш кривични поступак толико оптеретило да би он вероватно брзо доживео колапс. У ствари, ово би решење само преименовало садашњи преткривични поступак у истрагу. Потпуно неформални карактер истраге би, вероватно, могао довести и до *неселективної ойшуживања*, јер како би суд који треба да потврди оптужницу уопште и могао реално да је процењује ако се она не би заснивала на доказима већ само на „подацима о доказима“, које би потом тек требало изводити на главном претресу. Тужилачка природа истраге не подразумева апсолутно искључење свих доказа из истраге на главном претресу, јер би то било апсурдно, а као пример овде бих посебно истакао Италију, у којој је то првобитно било предвиђено, али се потом од таквог ригидног концепта одустало

(посебно у вези са поступцима чији су предмет била тзв. мафијашка кривична дела), па тако сада и тамо постоје могућности за одређена не баш претерано уска одступања од начела непосредности. Није спорно то да тужилачки докази, тј. докази изведени од стране јавног тужиоца начелно немају исти доказни кредибилитет као судски, али се њима не сме одрицати било каква доказна веродостојност, јер је то, с једне стране, апсурдно пошто се ради о државном органу док, с друге стране, данас и већина европских кривичних процедура допушта да државни тужилац прикупља, па и изводи одређене доказе у истрази, односно допушта се да то, под одређеним условима, чини и полиција. То уопште није спорно, на пример, ни у Немачкој, а тамо се само утврђују законски услови под којима се такви докази могу користити на главном претресу, уз прављење одређене разлике да ли докази потичу од полиције или од државног тужиоца, али се ни полицијски докази не искључују априорно, а камоли тужилачки.

Законик из 2006. године је, дајући могућност за изузетно коришћење доказа изведених у истрази на главном претресу, пошао од начелне идеје да то мора бити омогућено као изузетак, а да ће суд у сваком конкретном случају ценити веродостојност појединих доказа, те да ће принципијелно увек давати превагу судским доказима. Да би то било јасније, а након одређених критика стручне јавности, у предложеним изменама и допунама овог законика уведени су посебни додатни критеријуми за могућност да се одлука суда заснива на таквим доказима и сматрам да су они потпуно адекватни, а сличне могућности постоје у већини европских кривичних поступака у којима је истрага тужилачка. Независно од претходног, сматрам да би се концепт истраге у Законику из 2006. могао и морао додатно побољшати, а пре свега тако што би се поправио **положај одбране**, и то тако да се тиме истовремено не утиче на ефикасност кривичног поступка. У том смислу, сматрам сасвим адекватним и читав низ аргументованих предлога Адвокатске коморе Србије и Адвокатске коморе Београда, као и уопште српске адвокатуре, а потпуно сам убеђен да би након неопходних модификација концепт истраге садржан у ЗКП-у из 2006. био далеко повољнији за одбрану него онај који би се свео на потпуно неформалну истрагу или некакву „паралелну“ истрагу.

7. Одлука о спровођењу истраге

Истрага се, према ЗКП-у из 2006, покреће *решењем о спровођењу истраге*, које би доносио јавни тужилац, а против којег би била дозвољена жалба о којој би решавао суд у одређеном функционалном саставу, тј. истражни судија. Можда површнији посматрачи Законика из 2006, баш због коришћења термина „**истражни судија**“, закључују да истрага у том законика није чисто тужилачка, али је такво резонување суштински погрешно јер судија у свакој тужилачкој истрази мора постојати, макар за наређивање да се предузимају посебне доказне радње (специјалне истражне технике), те због доношења одлука о одређеним мерама процесне принуде, а како ће он бити означен у терминолошком смислу, није сувише важно. У српском језику је у смислу значења потпуно истоветно када се каже „**истражни судија**“ или „**судија истраге**“, али је присвојни генитив у овом другом термину за српски језик прилично неуобичајен и не сматра се, по правилу, одликом доброг стила, што у одређеној мери важи и за термин „**судија за истрагу**“. Одређена разлика у овом погледу постоји, на пример, у немачком кривичном поступку, али је то последица обележја немачког језика и правне терминологије, која је, на нашу жалост, богатија од наше, па тако тамо „**Untersuchungsrichter**“ (буквално – истражујући судија) означава истражног судију који садржински води истрагу у систему судске истраге, тј. истражује, док је „**Ermittlungsrichter**“, судија истраге, онај судија који врши само неке радње у систему истраге коју води државни тужилац.

У већини система државнотужилачке истраге она се покреће или првом радњом надлежног државног органа, која је истражног карактера, а без доношења било какве формалне одлуке или одлуком (најчешће наредбом) против које жалба није дозвољена. Такво је решење свакако ефикасније и убрзава поступак, али оно потенцијално има и неке своје слабе тачке, а може бити и веома лоше за осумњиченог (у БиХ је, на пример, било случајева да се истрага против одређеног лица води седам-осам месеци, па и дуже, а да он о томе нема појма), али то некада није добро ни за ефикасност истраге. Иако на први поглед делује као да то истрагу чини ефикаснијом, то није увек тако јер би она тада потенцијално била неселективна и практично би се водила по аутоматизму у односу на све што се кривично пријави. Истрага се не започиње наредбом ни у Немачкој, јер тамо истрага

започиње првом радњом која се предузме када постоји одређени степен сумње да је учињено кривично дело, а формално се то тек касније констатује одређеним закључком (Beschluss) који се не може правно побијати, мада чак и по том питању постоји и један хабилитациони рад у којем се доказује да се и против те „одлуке“ може уложити жалба, али да то не би имало практичне сврхе.

Ако би истрага започињала наредбом против које жалба не би била дозвољена, то би онда потенцијално доводило и до неких процесно чудних ситуација, при чему треба посебно имати у виду и нашу досадашњу праксу, те неке већ устаљене резоне у судској пракси. То би, пре свега, био случај када је донето *решење о одређивању њришво-ра*, против којег је жалба увек дозвољена. Ствар би била једноставна ако би се та жалба одбила а решење потврдило, јер би онда истрага, у сваком случају, даље текла својим редовним током. Исто би било и ако би се притвор укинуо због оцене ванрасправног већа да не постоји одређени разлог (притворски основ) на коме се побијано решење заснива, али би до апсурдне ситуације дошло ако би ванрасправно веће констатовало да се решење о притвору укида јер уопште нема *основане сумње* да је лице учинило кривично дело, а не заборавимо да је основана сумња основи услов за одређивање притвора уз који онда, кумулативно, мора постојати и још неки Законом алтернативно прописан притворски основ. Формално могу постојати основи сумње, као блажи степен сумње у односу на виши степен сумње – основану сумњу, али би то у овом примеру у пракси доводило до веома незгодних ситуација.

8. Да ли је садашња судска „истрага“ заиста „права“ истрага

Питање садржано у овом поднаслову може звучати бесмислено на први поглед, јер како нешто уопште и може да не буде, оно што је садржано већ у његовом терминолошком одређењу, а наш ЗКП (из 2001) говори о „истрази“ коју води истражни судија. Ово је питање, међутим, сасвим логично јер се ту, у ствари, мисли на то – да ли истражни судија уопште нешто истражује, те шта он то водећи истрагу *сам и аутономно исцражује*.

У пракси, истражни судија врло ретко и у незнатној мери заиста има *исцраживачку функцију*, јер су докази или, макар, информације

које би требало уобличити у доказе већ прикупљени у преткривичном поступку и, у ствари, функција истражног судије у судској истрази своди се на једну врсту претходног филтера у односу на оно што је учињено у преткривичном поступку, па он практично понавља низ већ обављених радњи, што је посебно типично када се ради о исказима сведока, јер се у истрази тако веома често саслушавају као сведоци лица која су свој исказ претходно дала у својству грађанина пред полицијом. Овај систем није у овом делу баш толико лош са становишта ефикасности поступка, као што се на први поглед чини, јер се исказ дат истражном судији касније без већих формалних проблема може користити као доказ у даљем току поступка. Проблем је, међутим, са другим доказима који у основи потичу из преткривичног поступка, а који се овако само „провлаче“ кроз истрагу и практично директно упућују на главни претрес, где онда могу остваривати и директан доказни кредибилитет. Зато што је судска истрага само једна врста претходне провере оптужбе (формално садржане у захтеву за спровођење истраге) која је, као што смо претходно објаснили, често сасвим рутинска, у нашем садашњем систему, приговор против оптужнице не остварује неку значајнију практичну сврху, тј. судска контрола оптужнице изразито је неефикасна.

9. Страначка паралелна истрага

Ако „тврдокорним европским континенталцима“ или, бар, свима који макар мало верују у устаљену правну традицију континенталне Европе, без обзира на то што није спорно да треба прихватати и одређене прикладне моделе који потичу из англосаксонског права (попут одређене варијанте споразума о признању кривице, неких елемената организације главног претреса итд.), могућа будућа адверзијална конструкција главног претреса делује не само прилично непривлачно и веома егзотично или помало „екстравагантно“, онда степен „егзотике“ или, можда боље речено, својеврсне *бизарности*, достиже свој врхунац са пласираном идејом о могућој будућој „паралелној“ истрази. Шта би ту и чему било и могло бити паралелно?

Истрази коју би водио јавни тужилац била би паралелна истрага окривљеног, односно његовог браниоца. Понекад се наводи да тзв. паралелна истрага постоји у САД и у другим државама англосаксонског правног подручја, али то једноставно *није ишачно*. Тамо, конкретно,

уопште и нема било какве званичне истраге, већ истрагу у облику онога што је код нас преткривични поступак сасвим неформално води полиција, а окривљеном, ако уопште и сазна да је под истрагом (јер истрага тамо није јавна) и када сазна (а то ће по правилу, бити случај тек када га саслушају као осумњиченог), нико не брани да ако то може и уме, или има финансијских средстава за ангажовање приватног детектива, сам води неку сопствену „истрагу“. Међутим, ништа из те „истраге“ не може да се користи као доказ на суђењу, исто као што уосталом ни било шта друго из полицијске истраге, осим материјалних доказа као и исказа осумњиченог, може да се користи на поротном суђењу. И сад код нас нема никаквих законских препрека да се ангажује приватни детектив, али све што он учини нема никакву формалну вредност.

У нашим би условима оваква концепција истраге, односно формализовање тзв. паралелне истраге, захтевала постојање врло компликоване процесне регулативе. На пример, било би веома тешко решити питање јавности у истрази, а како лица у функцији одбране могу водити своју („паралелну“) истрагу, када не знају да се истрага уопште и води од стране јавног тужиоца или ако то већ знају, не знају које радње врши јавни тужилац. Каквим би се механизмима могло обезбедити да окривљени може саслушавати сведоке и каквим би их мерама он могао „принудити“ да испуне своје процесне дужности? Теоријски би се могао конструисати механизам посредне судске принуде, где би се окривљени обраћао суду, који би сведоку упућивао позив и евентуално предузимао потребне мере процесне принуде, али уопште није тешко замислити колико би то било неефикасно, а често би такав начин предузимања радњи, тј. прикупљања „доказа“ у „истрази“, био сасвим апсурдан. Такав тип „истраге“, поред тога, тешко би могао да буде допринос ефикаснијем кривичном поступку већ би он, вероватно, веома брзо довео до потпуног колапса наше кривичне процедуре, а то, ваљда, никоме није циљ. Таква би истрага била у пракси и *изразито нејравична*, јер би само једна изразита мањина веома богатих окривљених била у стању да води „истрагу“ ангажовањем приватних истражитеља, а остали би имали само „голо право“, што би представљало врхунски цинизам.

Иако, као што смо претходно објаснили, не може бити говора о било каквој званичној паралелној истрази у САД и у другим државама англосаксонског правног система, одређени елементи такве

истраге постоје у Италији, али то не би требало да буде узор нашем предлагачу и законодавцу, јер је тај систем у тој земљи изразито неефикасан, препун озбиљних контрадикција, а не треба заборавити то (што је код нас већ на први поглед немогуће) да у Италији окривљени у сваком случају, тј. увек и без обзира на запрећену казну за кривично дело које је предмет поступка (дакле, чак и за најлакша кривична дела), мора имати браниоца. Тако нешто би се веома тешко могло спровести у Србији, исто као што то ни иначе није типично ни за друге континентално-европске државе.

10. Закључак

Сматра се да је основно медицинско правило да лекар пацијенту не сме одмоћи ако му већ не може помоћи или уколико није сигуран како може најбоље да му помогне. Слично би правило могло, или чак морало, важити и за реформу нашег кривичног поступка. Ако већ нисмо сигурни да ће одређена будућа законска решења користити, а врло је вероватно да могу озбиљно да штете, онда се треба уздржати од њиховог брзоплетог увођења у наш нормативни кривичнопроцесни амбијент. Концепт тзв. паралелне истраге суштински је погрешан и он би у пракси или потпуно паралисао већину кривичних поступака, или би се, што је можда вероватније, свео на голу форму, где би практични значај имала истрага јавног тужиоца, док би „истрага“ лица у функцији одбране била сведена на „празну фасаду“. Тај концепт је *суштински дубоко њрошван и функцији одбране* у кривичном поступку, те елементарном дејству претпоставке невиности, јер какву би то истрагу окривљени могао водити и против кога, када се окривљени већ по законској дефиницији сматра невиним све док се, евентуално, супротно не утврди правноснажном одлуком суда.

И за будућу јавнотужилачку истрагу од велике је важности ваљано припремање за нови законски концепт, што важи не само за стварање потребне организационе основе, већ и за избор заиста најбољих кандидата за носиоце јавнотужилачке функције, али је од велике важности и то да се у пракси заиста поштује самосталност јавних тужилаца, односно да се омогући да они делују функционално независно. Док се не створе сви потребни услови не треба примењивати нови концепт јавнотужилачке истраге, јер би га могући и очекивани практични технички и организациони проблеми могли непотребно компромитовати.

Ни судска истрага сама по себи и таква каква сада јесте, иако садржи бројне контрадикције, али под условом да се другачије нормативно устроји главни претрес те да се ограничи максимални број могућег укидања пресуде у другостепеном поступку, не мора бити сувише озбиљна препрека да наш кривични поступак у пракси ипак буде знатно ефикаснији. С друге стране, све те могуће и очекиване модификације нашег кривичног поступка не смеју начелно ићи на штету одбране, о чему треба доследно водити рачуна.²⁴ Иако се данас из оправданих разлога јавнотужилачка истрага сматра бољим концептом истраге него судска истрага, и најкласичнија судска истрага је неупоредиво боља од опасног и потенцијално погубног експеримента званог „паралелна истрага“. Ни уз о(п)станак судске истраге наш кривични поступак не мора бити неефикасан, исто као што се ефикасност кривичног поступка не може априорно и механички повезивати само са његовом брзином, јер ако се сувише тежи брзини, то се може у екстремним варијантама претворити у неку врсту „преког суда“, а у сваком случају може постати изразито штетна брзоплетост.

Циљ демократског кривичног поступка у правној држави мора пре свега да буде поштеда невиног човека од кривичног прогона, а тек потом, стварање услова да окривљени у погледу којег се докаже постојање кривице, буде адекватно кривично санкционисан, али уз вођење рачуна о заштити виталних права оштећеног у кривичној процедури и искључиво на темељу правично вођеног кривичног поступка. Постизање тог циља није апсолутно и априорно повезано са типом истраге у кривичном поступку, а оно у многим својим аспектима чак не зависи ни од одређених конкретних законских решења (иако су она веома важна), већ се темељи и на одређеној општој правној култури, свести о значају људских права, те поступању службених актера кривичног поступка у пракси.

Не треба никада заборавити на велику и племениту идеју да је у демократској правној држави и за правни систем државе која се одликује *владавином њрава* увек боље да и „**сто криваца остане на слободи, него да један невин човек буде у затвору**“. Искуство

24 Више о томе: Ђ. Лазин, Заштита људских слобода и права према новом Законику о кривичном поступку, Зборник Удружења за кривично право Србије – „Примена новог Законика о кривичном поступку Србије“, научни скуп, Копаоник, 2007, стр. 29–49.

многих демократских правних држава које данас имају јавнотужилачку истрагу указује на то да такав тип истраге, сам по себи и онда када су законска решења адекватна, није претња заштити виталних права окривљеног у кривичном поступку, исто као што ни судска истрага сама по себи (а о томе имамо и сопствена искуства, још из времена једнопартијског система) није потпуна гаранција поштовања права одбране и правичног кривичног поступка. Независно од ове доктринарне констатације, мора се заиста бити веома опрезан у реформи нашег кривичног поступка, а време велике светске економске кризе, па и одређене друштвене нестабилности, уз истовремено спровођење корениће реформе правосудног система, није баш најидеалније за тектонске модификације кривичног поступка, што посебно важи за сувише брзу промену типа истраге. Иако ће, по свему судећи (што је по мишљењу аутора овог текста сасвим оправдано), пре или касније, истрага у нашем кривичном поступку бити тужилачка, са конкретизацијом тог модела не треба сувише журити, исто као што претерана журба не може бити ваљан савезник ни у изради тако важног и комплексног законског текста као што је то Законик о кривичном поступку.

Conclusion

Experience of many democratic legal countries which nowadays have public-prosecution investigation, indicates that such type of investigation, on its own and when legal solutions are appropriate, is not the threat to the protection of vital rights of the defendant in the criminal proceedings, neither the judicial investigation by itself (about which we have our own experiences from the period of one party system) is not the total guarantee for the respect of defense rights and objective criminal proceedings. Regardless this doctrinary statement, it is necessary to be very careful in the reform of our criminal proceedings and the time of great world financial crisis, as well as certain social instabilities with the simultaneous conducting of the fundamental reform of the criminal proceedings is not the most ideal moment for tectonic modifications of the criminal procedure, which specially applies to excessively rapid change of the inquiry type. Although, according to all the facts, (which is according to the opinion of the author of this text completely justified), sooner or later, the inquiry in our criminal proceedings shall be of prosecution type, the concretization of that model should not be rushed into, since the excessive rush cannot be valid ally in the preparation of such an important and complex legal text, as it is the case in the Rules on Criminal Proceedings.